

Dedic această carte memoriei buneilor și părinților mei; tuturor ghelăuzenilor care au lăsat pe pământ urme adânci și nobile; întregului neam basarabean care a suportat cu demnitate și răbdare de sfânt starea de răstignit pe crucea destinului.

FOKA

Partea I. ÎNAINTE DE A MĂ NAȘTE

CAPITOLUL I. SALVAREA CA ILUZIE	14
CAPITOLUL II. OSPĂȚUL CÂINILOR	33
CAPITOLUL III. CURAJUL	51
CAPITOLUL IV. ÎNTELEPCIUNEA SUFERINȚEI	68
CAPITOLUL V. CE ESTE DRAGOSTEA?	88
CAPITOLUL VI. VÂRTEJURI	102
CAPITOLUL VII. DE-A V-ATI ASCUNSELEA	116
CAPITOLUL VIII. ȘI REGII AU PROBLEME CU ÎNSURĂTOAREA	132
CAPITOLUL IX. CONOCĂRIA	145
CAPITOLUL X. ÎNFLORIREA CERULUI	160

Partea II. DUPĂ NAȘTEREA MEA

CAPITOLUL I. EU SUNT EU	174
CAPITOLUL II. BOBUL DE SOARE	184
CAPITOLUL III. SORA DIN GEORGIA	193
CAPITOLUL IV. RĂVAŞ DIN SIBERIA	208
CAPITOLUL V. LACRIMA	226
CAPITOLUL VI. CLASICI ȘI CONTEMPORANI	251
CAPITOLUL VII. SIMBOLUL FOKA	265
CAPITOLUL VIII. POMELNIC	280
CAPITOLUL IX. POPASURI CU ANTICIPĂRI	302
CAPITOLUL X. DIVORȚUL	316
CAPITOLUL XI. DORUL ȘI DUREREA SFÂRSITULUI	323

Partea I

ÎNAINTE DE A MĂ NAȘTE

CAPITOLUL I**SALVAREA CA ILUZIE****1.**

Încă nu m-am născut. De fapt, există pericolul ca nici să nu mă nasc. Pentru că viitoarea mea mamă, Ileana, și viitorul meu tată, Gheorghe, ar fi putut să nu se mai întâlnească vreodată.

Acum s-au întâlnit. Deși același sat, Ghelăuza, le-a sărbătorit nașterea, a lui Gheorghe – în 1930, iar a Ilenei – în 1931, și aceeași mahala le-a plimbat pe ulicioare copilăria, deși aceeași fântână le-a potolit setea și aceeași școală primară i-a învățat literele și cifrele, deși aceeași toloacă verde, pe când pășteau vitele, le mângâia cu firul ierbii tălpile desculțe, bătătorite și deseori vătămate de spini, zic, deși au existat toate acestea, părea să se fi redescoperit cu adevărat abia azi, 6 iulie 1949. „Ce mare s-a făcut Ilenuța!” se gândește în sinea sa Gheorghe. „Chipeș băiat, Ghiță acesta, nici nu mi-am dat seama până azi!” face, tot în sinea sa, Ilenuța. O fată mare și un flăcău stau în gara Strășeni și așteaptă trenul. E unul deosebit, fără orar fix. De aceea întârzie.

– Mai are de adunat lume de pe la Călărași și Bucovăț, zice conu Nichita Donică (bărbatul care mai târziu mi-ar putea deveni bunic din partea mamei), parcă explicând celor din jur de ce zăbovește trenul.

Si, dintr-o dată, ca printr-un vis roz, îi licări în amintire caretă sa cu cei doi cai albi-argintii, „zmeii tatei”, cum îi dezmierea dânsul. Se făcea că el, agronom de zemstvă, ținea calea spre Călărași. Avea o misiune deosebită, încredințată de frații Hacikov, proprietari de mari plantații viticole: să organizeze o fabrică de vin. Cine, dacă nu un agronom cu studii, știe mai bine cum să întemeieze o asemenea întreprindere? Erau vii multe prin partea locului, unele abia să intre în rod, plantate chiar sub îndrumarea sa. Îi ajuta pe posesorii terenurilor să-și aleagă soiurile potrivite, aduse de prin Franța sau Germania și raionate în Basarabia în ultima sută de ani: Aligoté, Chasselas (Şasla), Sauvignon, Rayon d'Or (Raindor), Riesling, Silvaner, Castel sau Cudercă, Zaiber, Noha sau Fraga, Muscat de Hamburg, Cabernet, Rară-Neagră, Ochiul-Boului, Tarasă, Corniță... Crescuseră frumoase acele vii, iar el avea grija să le ofere gospodarilor sfaturi și ajutor practic la îngrijirea lor. Îi învăța cum să le curețe, adică să le reteze viața primăvara; cum să prepare soluția de oxid de cupru și de câte ori să stropească viile cu această zeamă bordleză, ca să le apere de filoxera sau mildiu, cum se mai numea acea boală, botezată în popor și „râia viaței-de-vie”; cum să le lege pe haragi, ca nu cumva struguri să se opăreasca vara; cum să recolteze poama și cum să prepare vinul de marcă; cum să păzească viile de îngheț, iarna, îngropându-le viața în sol...

Păcat de zis, struguri erau berechet. Lipsea, însă, o fabrică specializată în

producerea vinurilor de marcă, aşa ca în Franța, la Bordeaux, unde făcuse un fel de practică, încă în anul 1914, fiind trimis de către direcția Școlii de Viticultură, Pomicultură și de Vinificație din Basarabia, organizată în 1842, prin ucazul țarului Alexandru II, inițial purtând denumirea de Școala de Horticultură. Trecând prin mai multe reforme și reorganizări, vestita școală mai activă, strecându-se intactă printre flăcările Primului Război Mondial, război ce incendiase grav Rusia țaristă. Conu Nichita le ctea lecții viticultorilor din patruzeci și șapte de sate, care intrau în componența plasei Vorniceni, explicându-le cum să îngrijească cât mai bine viile și cum să producă vinuri de marcă. Țărani, însă, improvizând fiecare în gospodăria sa câte o minifabrică de vin, nu respectau tehnologia recomandată, amestecau soiurile de poamă și produceau, de fapt, cupaje vinicole, pe când piața cerea vinuri fine de calitate, având cel puțin 2-3 ani vechime de păstrare.

Și iată că, la Călărași, târgovețul Tigran Hacikov, unul dintre cei cinci frați armeni rusificați (Tigran, Vartan, Ohan, Artemii și Asvatur) care, deși locuiau la Chișinău, dețineau 250 desetine de vie la Ghelăuza, Saca, Negrești, Vorniceni și Bucovăț, a hotărât să deschidă o fabrică de vin. Există una la Strășeni, construită tot de Nichita Donică la îndemnul și cu cheltuiala boierului Ioan Redelea, poreclit Râdea de ghelăuzeni. Și Redelea avea în stăpânire pe aceste podgorii codrene peste 250 de desetine de vie cu mai multe soiuri de struguri pentru vin, băutură ce era foarte solicitată în orașele din necuprinsul Imperiului Rus.

Aducând utilaj din Franța, montându-l cu ajutorul unor specialiști invitați tot de acolo, fabrica a fost pusă în funcțiune în 1916. Conu Nichita abia lucrase doi ani după absolvirea școlii, fiind numit de conducerea volostei Chișinău, prin ordin, agronom de zemstvă în plasa Vorniceni, județul Orhei. Dar capacitatea fabricii deveniseră în curând insuficiente pentru cantitatea strugurilor adunați de vierii de prin partea locului.

La Călărași, o localitate mult mai mare decât Strășeni, încă nu exista o adevărată fabrică industrială de vin. Acolo funcționa de mai mulți ani doar o secție de producere a spiritului din vin, în baza tehnologiei aduse din Franța, încă în 1887, de georgianul David Zaharievici Saradjishvili. "E Zaharievici, ca și mine!" se lăuda conu Nichita al lui Zaharia celor șase colegi din grupa sa studențească, când treceau în școală cursurile elaborate de georgian. A fost un mare vinificator acest gruzin, fondator al industriei vinicole în Rusia țaristă, organizatorul primelor fabrici de distilare a vinului la Tbilisi și la Kizlyar, fabrici deschise în 1888. La Călărași o asemenea fabrică funcționa din 1896. În principiu, era produs un spirit de vin după tehnologia franceză Cognac, utilizându-se ca materie primă vinurile „stricate”, adică fie răsuflate, fie schimbate la culoare, fie tulburi din cauza celei de-a doua fermentări, ce se producea odată cu venirea verii, din cauza că vinul nu era scos la timp de pe drojdii... Și iată că Nichita Donică, conu Nichita (adresarea conu era o prescurtare a titlului de politețe cocon, cu care îl botezaseră răzeșii din sat), mergea acum cu caretă într-acolo, să cerceteze situația la fața locului și să organizeze o fabrică de vin, care, anticipând lucrurile, putem afirma că va

deveni mai apoi nu numai cea mai veche, dar și cea mai mare din Basarabia
Era anul 1917...

— Tu, bărbațe, vezi mai bine cum ai face să te apropii, cu vorba ta bună înțeleaptă, de rusul cel mai mare pe strămutarea noastră, zice, povățuitoare cintotdeauna, lelea Anica, cea care ar putea să-mi devină bunică din partea mamei.

— Am intrat în vorbă cu soldații din pază și mi-au spus că mai mare „operației” e șeful securității și NKVD-ului raional, comisarul Fokin. Trebuie să apară pe-aici din clipă-n clipă...

Lelea Anica, descendenta din neamul Jereghi, cu firea ei mucalită de răze, sfătoși și plini de ingeniozitate, îl îndeamnă insistent pe soțul Nichita să i se adreseze șefului din Strășeni care coordonează acest exod, mai știi, poate reușește să-l convingă de nevinovăția sa. Cu atât mai mult, cu cât conu Nichita știe să vorbească bine rusește, că nu degeaba a făcut școală la „rusul celălalt”.

De fapt, de voie-de-nevoie, conu Nichita Donică făcuse în limba rusă școala primară din sat, și încă trei ani de carte la *Gimnaziul din Strășeni*, și mai apoi să învețe la *Școala de Viticultură și Pomicultură din Chișinău*, tot în limba rusă, primind, în 1914, o diplomă în care scria rusește „Ученый агрономъ”, adică „Agronom cu studii” sau, cum prefera să zică posesorul diplomei, „agronom învățat”. Din 1914 până în 1918, a fost agronom din zemstvă la Strășeni. Iar din 1918, după Unirea cu România, până în 1940, a fost agronom în plasa Vorniceni. A activat ca agronom și în anii războiului, fiindcă nu era apt pentru front (avea trei degete lipsă la mâna dreaptă, încă din iarna lui 1910, când a dat să potrivească mai bine paiele în șiscorniță, iar tatăl său, Zaharia, din neatenție, a pornit roata și... fost-au degetele!). Aceste defecțiuni de fapt, i-a purtat noroc. Nu zadarnic se zice că nu este rău fără de bine. Deși făcuse cursuri militare la *Școala de Viticultură*, ca organizator al activității militare în spatele frontului, totuși n-a fost mobilizat nici în Primul Război Mondial. „Ești inapt pentru serviciul militar...”, i-a dat verdictul medicul sfătuindu-l: „Du-te și cultivă viață-de-vie. E mai nobil decât să tragi din armă...”.

De două războaie a scăpat, numai de „răsculăcire” nu vede cum ar putea scăpa. „Răbdare și tutun”, se calmează el.

În secolul nostru (secolul vitezei, așa cum este numit), oamenii sunt prea grăbiți și foarte ocupăți să mai înțeleagă ce este răbdarea. Aș vrea să spun că răbdarea este o calitate tot mai rar întâlnită în societatea actuală. Am devenit cu toții iritabili și fără pic de răbdare uneori. Noi, cei vârstnici, adică părinții, le cerem copiilor noștri să aibă răbdare. De fapt, răbdarea este un produs al spiritului. Să ai inteligență și totuși să nu ai răbdare este o contradicție. În experiența noastră de viață avem momente când ne pierdem răbdarea. Ce bine ar fi dacă asemenea momente am avea cât mai puține!

Cât de mult am câștiga astăzi, dacă am fi dispusi să învățăm din lecțiile trecutului valoarea răbdării! Istoria exodului din Egipt ne relatează că izraeliții și-au pierdut pe drum răbdarea. Este o lecție amară din care putem învăța noi, cei de astăzi, morala. Poți fi foarte hotărât să renunți la Egiptul tău, poți să

ai o credință atât de puternică, încât să mergi pe ape și apele să se retragă la fel ca Marea Roșie. Poți să treci Iordanul sau să cucerești Ierihonul, însă, dacă îți pierzi răbdarea pe acest drum fără să ajungi în Canaan, la granițele „Țării Făgăduite”, ce importanță au toate aceste experiențe ale trecutului?

2.

Dar, cum ziceam, aveam puține șanse să mă nasc. Și, în general, se putea întâmpla să nu mă nasc niciodată, căci viitorii mei părinți urmează să fie deportați în taigalele Siberiei sau în necuprinsele stepe ale Kazahstanului, ale Asiei Centrale, în munții Altai sau în munții Ural... Cine știe pe unde îi va purta soarta, pe unde le vor scăli ochii? Acum, iată, ei stau în gara Strășeni. De fapt, nu stau în gară, ci la vreun kilometru de peron, pe prispa de piatră a unui șopron lung de vreo sută de metri și pitulat la pământ, care nu este altceva decât un depozit, amenajat special pentru a adăposti temporar deportații. În el dormeau iepurește cele câteva ore de noapte, bineînțeles, cine a putut închide vreun ochi, culacii ridicați din satele Gălești, Recea, Căpriana, Pănașești, Negrești, Ghelăuza, Onești, Saca, Tătărești, Scoreni, Țigănești, Cobâlca, Zubrești, Voinova, Martinești, Chirianca, Greblești...

În cealaltă parte a gării, partea de sud, tot într-un depozit asemănător, fuseseră adăposti chiaburii din Strășeni, Cirluceni, Sireți, Belești, Rădeni, Zamcilogi, Roșcani, Micăuți, Ratuși, Drăsliceni, Românești, Trușeni, Cojușna... Peste trei sute de familii de gospodari dintre cei mai înstăriți din aceste localități, cu tot cu copii, în total vreo mie de suflete, au fost treziti din somn și ridicați în dricul nopții de către soldații ruși. Loveau în uși cu paturile armelor, de parcă veniseră să arresteze niște criminali. În realitate, „criminalii” erau, de fapt, victime, iar criminali erau chiar „judecătorii”. Li s-a permis să-și ia, la repezeala, doar niște haine pe ei și ceva de-ale gurii. În rest, toate – și casă, și animale, și pământ – rămâneau arestate...

– Ești în „spiska culacilor”! le explica sec președintele sau secretarul „selsovietului”, de obicei, vreun târăie-brâu, care a fost pus în post numai pentru că luptase cu neamțul, vreun an, în Armata Sovietică.

Ticsiți clăie peste grămadă în mașini sau în căruțe, bătrâni, tineri și copii, plini de groază sau speriați de moarte, cu ochii tulburi de nesomn și cu fețele brăzdate de lacrimi, au fost aduși la gara din Strășeni. De aici urmău să plece la Chișinău cu trenul. Unul neprevăzut de orar. Și cu vagoane-marfare, de cele în care, de obicei, sunt transportate vitele la abator (numai santinele din convoi și ofițerii care participau la operația *IOF (SUD)* erau, de regulă, repartizați într-un vagon de călători). Un eșalon cu deportați, cei „găzduiți” pe-o oră-două, ca nu cumva să fugă, în depozitul din partea sudică a gării, a plecat spre Chișinău dis-de-dimineață cu o garnitură de tren formată pe loc, la Strășeni. Pe când al doilea, tren care trebuia să vină dinspre Călărași, ca să-i ia și pe ceilalți deportați rămași, întârzia. Și, după cum era să mă conving mai apoi, această întârziere sporea probabilitatea marelui meu noroc de a mă naște.

– Oare pe unde s-o fi rătăcit trenul cela? se răstește, un pic agitat, jupânul

Grigore Anton, bărbatul care ar putea să-mi devină bunel de pe tată, dar care pare că arde de nerăbdare să urce în „trenul calvarului” și astfel să mă lipsească de orice șansă de a mă naște.

— Conu Nichita zice că trenul mai trebuie să ia lume de pe la Călărași intră în vorbă Ghiță, Tânărul care, cum ziceam din capul locului, ar putea să-mi devină tată, flăcăul ce a ținut-o, chiar pe prispa acestui depozit, în zori, de vorbă pe Ileana, pe cea care ar putea să-mi devină mamă, „cumpărându-i” pe soldații din pază cu un fir de tutun, căci Ghiță, pe ascuns de părinți, era ispitit de patima fumatului.

„Iarba dracului”, aşa numea planta conu Nichita, cel care-i putea deveni tată-socru celui care îmi putea deveni tată. Ca agronom, cunoștea valoarea tutunului, căci organizase în sat cultivarea de către câțiva gospodari a acestei plante aducătoare de venit. Deoarece aveau pământ puțin, răzeșii știau că un hektar de tutun bate, prin profitul adus, zece hectare de porumb sau grâu. Iată de ce familiile care cultivau tutunul nu aveau de gând să renunțe la el vreodată. „Tutunul și pălămidă mă-tii!” asta era cea mai grozavă sudalmă pe care o auzeai de la conu Nichita. „Tutunul” era blamat de către el, pentru că, în tinerețe, i-a jucat festa și l-a făcut să piardă prima sa dragoste. Tocmai din cauza fumatului. Ce folos că, mai târziu, s-a lăsat de fumat, dacă acea Catincuță, tare dragă lui, s-a măritat, până la urmă, cu Gheorghe Munteanu. „Iat-o și pe trădătoarea de ea!” zice, ironic, în sinea sa, conu Nichita, constatănd: ”Doamne, cât de mult s-a schimbat! Parcă are 70 de ani... Necazul deportării a îmbătrânit-o într-o singură noapte... Dar și Anicuța mea, cu toate că e mai mică cu vreo săptăani decât Catincuță, nu arată mai bine... Avea cerceii de aur în urechi, dar nu-i mai văd... I-o fi scos și i-o fi ascuns împreună cu inelul, să nu-i piardă...”

Și familia lui Gheorghe Munteanu, zis Mălache, nimeri în lista chiaburilor. Era om gospodar acest Gheorghe Munteanu, care, pe timpul românilor, se spune că a găsit o comoară de galbeni într-o movilă funerară tătaro-mongolă, aflată în preajma satului.

— Veneam, conu Nichita, vasăzică, seara târziu, de la muncile câmpului, de la pământul din Valea Hubei și, deodată, văd o flacără albastră ridicându-se deasupra Movilei Turcului. Din bătrâni, știam că o comoară se poate arăta omului prin limbi albastre de foc. Aveam și cazmaua, și hărlețul cu mine, căci tocmai sădeam livada de meri pe pogonul de pământ din Huba. Am început să sap. Și sap, și sap, și sap... ca să dau de comoară. Dar comoara parcă se tot ducea în adânc, ca eu să n-o pot găsi. Sap, sap, însă comoara nu se arată și basta! Mai sap încă de vreo două hărleți, puteam să dau și de apă, dar degeaba... Așa m-am chinuit până spre ziua – noroc că era o noapte cu lună plină! Când am hotărât să mă las păgubaș, simt că vârful hărlețului se oprește în ceva tare... Era un sunducel ferecat în plăci de metal, dar care a prins un fel de cămașă de lut și calcar pe el. Parcă era cioplit din piatră! Am dat să-l scot, când colo, ridic și un craniu de om mort odată cu sunducelul, că turcii și tătarii își înmormântau ostașii în asemenea movile... Mai să-mi crape, jur, conule, fierea! Dar am luat sunducul și m-am întors din nou la lucru, pe câmp,

că era de acum dimineață... M-am dat la dos în bordeiul pe care-l aveam să pat pe deal, ca să ne ascundem de ploaie. Cu chiu cu vai, am deschis sunducelul. Erau galbeni din aur în el, sute de monede... O fi fost solda armatei, cine știe..., aşa povestea Gheorghe Munteanu, când l-a cumpărat păharel, stând la taifas cu Nichita Donică.

Dar numai lui conu Nichita îi încredințase această taină, pentru că legea l-ar fi pedepsit aspru, deoarece n-a declarat găsirea acelei comori, din care ar fi avut dreptul doar la o parte. Conu Nichita nu era un pârător. Era cocon, ce mai! Și-apoi tot el, Gheorghe Munteanu, i-a dăruit patru galbeni, adică patru monede de aur, zicându-i:

– Fă-i o pereche de cercei și un inel Anicuței tale, că merită! Du-te la Strășeni, la atelierul lui Grinberg, și spune-i că vii din partea mea. Într-o săptămână, ai podoabele gata...

Era un fel de răsplată pentru faptul că anume conu Nichita l-a ajutat să aleagă cele mai bune pogoane de pământ scoase de vânzare la Ghelăuza. Apoi tot el, conu Nichita, l-a sfătuințează unde anume și ce fel de soiuri de vită-de-vie se potrivesc pentru plantare. Dar mai era ceva la mijloc. Catincuța. Cea mai frumoasă fată din sat. Rămasă orfană de tată. Vasile Anton a fost ucis în Duminica Sângeroasă, la Petrograd, căci fusese recrutat în armata țarului în timpul răzmerițelor din 1904-1905 și fata crescu doar cu mamă. Dar lelea Lisaveta, mama ei, era femeie gospodină și nu se da nici pe trei bărbăți. „Uite-ășa cum mă veдеți, nu mă dau pe trei băieți!” – asta era strigătura ei preferată, când intra în horă.

Avea ceva pământ, vreo trei-patră hectare, căci soțul Vasile n-a reușit să și pună gospodăria pe picioare. Cultiva tutun și cânepă, obținând un profit considerabil. Catinca, oricum ai da-o, era fată frumoasă și cu zestre. Conu Nichita s-a îndrăgostit de ea. Dar și Gheorghe Mălache, flăcău tomnatic, o fura deseori cu privirea la horele satului. Îl invidia pe conu Nichita care o învârtea la valsuri și o sălta în vestitele dansuri Coasa și Sârba. Conu Nichita era mai Tânăr și Catincuța, firește, l-ar fi preferat pe el, căci era în plus și „agronom învățat”.

Gheorghe Mălache, însă, nu avea cum să știe că, în acea noapte frumoasă de 21 septembrie 1916, de Sfânta Maria cea Mică, adică de hramul Ghelăuzei, după Joc, în timp ce conu Nichita o conducea acasă pe Catincuța și vră să-i fure un sărut, fata îl repezi cu vorba:

– Sunt sătulă și mi-i amar sufletul de tutun numai cât îl creștem... Nu-mi place că bei tutun... Miroase urât de la gura ta... Nu vreau să omor bunătate de sărut cu duhoare de tutun... Ar fi ca și cum sărul să arduce cu fumul țigării... Leapădă-te de fumat și atunci vei avea gurița mea de căte ori vei dori...

Orgoliul conului Nichita primi pe neașteptate o palmă fierbințe. Vroia și el să se lepede de fumat și se va debarasa de acest nărvă în curând, dar era prea mândru ca să lase tutunul la porunca unei fete. Fie ea și Catinca lelei Lisaveta sau, cum o numea el, cunoșătorul operei lui Leonardo da Vinci, „Mona Lisa”.

Peste nici două luni, la începutul lui noiembrie 1916, mai întâi, în ograda

20

libris.RO

Respect pentru campi și carti

Ion ANTON. FOKA

Catincuței, apoi în curtea lui Gheorghe Munteanu, a cântat cu mult fericire vioara lui badea Dumitru Iovu, cel mai bun scripcar din satul vecin Recea, și a răsunat toba „cea mai gălăgioasă” a lui Dionisie Maxim din Ghelăuza. Gheorghe Mălache a luat-o de nevastă pe lelea Catinca și, în sinea sa, el era convins că această căsătorie a fost posibilă și datorită lui conu Nichita.

De o fi fost adevarată sau nu povestea cu acea comoară, nimeni nu putea să spune în afară de conu Nichita, care s-a ales cu patru monede de aur din ea. Satul, însă, era martor cum, încetul cu încetul, uncheșul Gheorghe, căci aşa prinseseră așa dezmembrarea consăteniei, și-a cumpărat vreo 50 de desetine de pământ, devenind unul dintre cei mai bogăți răzeși din Ghelăuza. Avea și o moară pe Bâc, și o moară de vânt în Deal la Linie, și batoză, și treierătoare, și oloiniță... După el, ca avere, venea Andrei Anton, poreclit și Pleșca, ridicat și el în plină noaptea de 5 spre 6 iulie 1949, și pornit spre Sibir, pentru că stăpânea 38 de desetine de pământ și o treierătoare. Nu l-a putut ajuta nici fiu-său, Ion Anton (a nu se confunda cu mine, căci eu încă nu mă născusem), care a luptat pe front în Armata Roșie contra lui Hitler și a venit acasă cu pieptul plin de ordine și medalii.

— Tata nu răspunde pentru fiu și nici fiul nu poartă răspundere pentru tata său ne învață Iosif Visarionovici Stalin, îi zicea tovarășul Nichițel Maleca președintele sovietului sătesc, spulberându-i dorința de a invoca în apărarea sa, drept ultimă speranță salvatoare, meritele fiului.

Patru familii ale celor mai buni gospodari din Ghelăuza au fost ridicate în noaptea de 5 spre 6 iulie: Gheorghe Munteanu, Andrei Anton, Nichita Donică și Grigore Anton. și părinții, dar și copiii lor minori sau necăsătoriți. Au fost lăsați în pace doar tinerii care au reușit să-și întemeieze cuibul lor.

Iată-i stând acum cu toții, necăjiți și însăpăimântați, în așteptarea trenului care nu mai vine. N-au de unde să ști că s-a defectat o locomotivă, căci eșalonul, finit, alcătuit din mai multe vagoane (să fi fost vreo 30), era tras de două locomotive. Iar pe o linie de rezervă din gara Strășeni erau pregătite pentru familiile deportate încă vreo 10 vagoane-marfare, care urmau să ia calea spre Chișinău, iar de acolo — cine știe spre ce fundătură a Rusiei...

Trenul întârzie și asta sporește șansa mea de a mă naște. Mai e nevoie, însă, de multă-multă răbdare.

Ne este greu să înțelegem uneori de ce trebuie să avem răbdare. Dar nu ne-am gândit ce fel de răbdare trebuie să avem sau care este modelul răbdării la care trebuie să ajungem. Iată ce ne spune Biblia prin Martorul credincios: „Aici este răbdarea sfintilor, care păzesc poruncile lui Dumnezeu și credința lui Iisus.”

Răbdarea sfintilor, ce zicere minunată! Cei mai mulți dintre noi recunoaștem pe față că astăzi nu mai avem răbdare. Atunci când răspundem la întrebare că suntem un alt fel de răspuns decât cel pe care acesta îl merită, atunci când la iubirea răspundem cu indiferență, la suferință răspundem cu nepăsare, iar la amabilitate rămânem pasivi, aceasta denotă că nu am înțeles ce e răbdarea. Fiecare dintre noi, cei care trăim azi, avem mare nevoie de această calitate. Înțeleg de ce Iisus

a spus: „Prin răbdarea voastră, vă veți câștiga sufletele voastre.” Iată marele adevăr rostit de Iisus, căci răbdarea este ceva care ne poate aduce cel mai mare câștig. Tot El zicea: „Și ce ar da omul să câștige această lume, și ce ar folosi unui om să câștige toată lumea, dacă și-ar pierde sufletul sau s-ar prăpădi, sau s-ar pierde pe sine însuși?”

Și, totuși, există un paradox greu de înțeles: dacă prin răbdarea noastră ne putem câștiga sufletele, atunci, prietene, vreau să te întreb: la Golgota pe cruce, răbdarea lui Iisus ce câștig I-a adus? Avem aici cea mai simplă lecție și cea mai umilă experiență. Răbdarea lui Iisus este un câștig pentru mine și pentru tine. De fapt, prin răbdarea lui pe cruce, el a făgăduit câștigarea sufletelor noastre. Chiar și astăzi îndelunga Lui răbdare ne îndeamnă la pocăință, să venim la El, să învățăm de la El marea lecție a răbdării, nu numai pentru noi, ci și pentru aproapele nostru. Iată că roada Duhului Sfânt, răbdarea, ne poate face să ne câștigăm sufletul nostru. Dar nu numai atât. Ea trebuie să treacă de la noi la ceilalți, adică să avem răbdare pentru familia noastră, prietenii noștri, vecinii noștri, dușmanii noștri. Să avem răbdare pentru câștigarea sufletelor celor de lângă noi.

Cam aşa apărea în vizuirea conului Nichita, creștin convins și consecvent, înțelesul real al acestei calități, azi pe cale de dispariție. De fapt, atunci când răbdarea își va face desăvârșit lucrarea în viață lui, va răbdă pentru câștigarea sufletului său și apoi va răbdă pentru câștigarea sufletelor celor de lângă el, având ca lecție răbdarea lui Iisus. Răbdarea lui de astăzi poate fi garanție pentru zilele de pe urmă ale acestui pământ: „Fiindcă ai păzit cuvântul răbdării Mele, te voi păzi și Eu de ceasul încercării, care are să vină peste lumea întreagă, ca să încerce pe locuitorii pământului.”

3.

– Vine comisarul Fokin! un ofițer din pază îi aruncă această veste, ca pe un colac de salvare, tocmai în momentul în care conu Nichita Donică, întins pe un asternut de paie, ațipi un pic și visa că se îneacă în... Bâc, râulețul, a căruia apă te miri de ajunge, vara, în iulie, la vreun metru adâncime.

Se trezește brusc și o ia spre ieșirea din șură, parcă înnotând prin aerul încins și dens de izul sudorii. Coboară de pe prispa lungă a depozitului mohorât al gării, escortat și împins prin mulțime de doi militari.

„Pare să nu fie un om rău la suflet”, se gândește Nichita Donică, în timp ce Fokin îl întreabă sec:

– Ce dorești, culacule?

Îi explică pe scurt, într-o rusă perfectă, că nu este culac, că a făcut școală pe timpul „primului rus”, că a lucrat agronom, ajutându-i pe oameni să lupte cu filoxera, să planteze vii, livezi, să altoiască și să crească butași și puieți de pomi fructiferi... Că a agonisit și el, în sudoarea frunții, primind ca agronom, pe timpul țarului, o soldă lunară de 3 ruble, iar la români – 200 de lei pe săptămână, vreo 25 de desetine de pământ, cu cele 15 primeite moștenire de la tatăl Zaharia, dar le-a lucrat cu copiii săi și cu rudele apropiate și n-a exploatat pe nimeni...